

***Hybomitra tarandina* (Linnaeus, 1758) v České republice (Diptera: Tabanidae)**

Libor Dvořák¹, Robert Vlk² & Miroslav Barták³

¹Městské muzeum Mariánské Lázně, Goethovo náměstí 11, 353 01 Mariánské Lázně; e-mail: lib.dvorak@seznam.cz

²Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra biologie, Poříčí 7, 603 00 Brno; e-mail: vlk@ped.muni.cz

³Česká zemědělská univerzita, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Katedra zoologie a rybářství, Kamýčká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbátka; e-mail: bartak@af.czu.cz

DVOŘÁK L., VLK R. & BARTÁK M. 2013: *Hybomitra tarandina* (Linnaeus, 1758) v České republice (Diptera: Tabanidae) (*Hybomitra tarandina* (Linnaeus, 1758) in the Czech Republic (Diptera: Tabanidae)). – Západočeské entomologické listy, 4: 74–76. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 16-10-2013.

Abstract. The authors report the first records of the horsefly *Hybomitra tarandina* from the Czech Republic from two localities in the Šumava Mts. and one locality in the Krušné hory Mts. Now, we know 57 species of horse fly from the Czech Republic, and 50 species from the territory of Bohemia. The findings from the Šumava Mts. and the Krušné hory Mts. complement our general knowledge about distribution of this species in Europe. In both mountains, all findings were from peatbogs analogous to neighbouring part of Bavaria or Mecklenburg-Western Pomerania. In the edge of distribution area, *H. tarandina* is obviously a species with montane distribution associated with upland peatbogs.

Key words: horse flies, Diptera, Tabanidae, *Hybomitra tarandina*, Czech Republic, new record, distribution

ÚVOD

Z České republiky bylo v posledním checklistu uvedeno 54 druhů ovádů, z toho 49 pro Čechy (CHVÁLA 2009). V posledních dvou dekadách (od práce JEŽKA 1992) nebyly publikovány žádné nálezy nových druhů pro naše území, až zcela recentně dva druhy rodu *Haematopota* Meigen, 1803 z Bílých Karpat, které tak zvýšily počet druhů ovádů známých z České republiky na 56 (JEŽEK & OMEJKOVÁ 2012).

V tomto příspěvku uvádíme všechny nám známé nálezy druhu *Hybomitra tarandina* (Linnaeus, 1758), který je 57. druhem ováda pro Českou republiku a 50. druhem pro Čechy. Paradoxně se tento druh objevil v červeném seznamu bezobratlých České republiky v kategorii zranitelný druh (JEŽEK & BARTÁK 2005), ačkoliv v té době nebyl z našeho území publikován žádný nález, nicméně autorům byl jeho výskyt v České republice známý.

Jde o velmi nápadný, velký a barevný druh (Obr. 1) lišící se výrazně od ostatních zástupců rodu *Hybomitra* Enderlein, 1922. Bývá řazen do samostatné skupiny *H. tarandina* group, jíž je v Evropě jediným zástupcem (OLSUFJEV 1977), ačkoliv CHVÁLA et al. (1972) řadí do této skupiny ještě podobný druh *H. aequincta* (Becker, 1900), vyskytující se v Evropě jen v severní části Ruska západně od Uralu.

MATERIÁL

Bohemia occ., Krušné hory, **Jelení, Nové Hamry** (5541), vrchoviště, 50°24'14"N, 12°39'4"E, asi 870 m n. m., 1.VIII.2013, 1 ♀, R. Vlk leg., det. et coll. – Bohemia occ., Šumava, **Nová Hůrka** (6846), údolní rašeliniště, 49°09'N, 13°20'E, asi 850 m n. m., 20.VII.1995, 1 ♀, M. Barták leg., M. Chvála det., coll. Národní muzeum Praha. – Bohemia mer., Šumava, **Pěkná** (7149), údolní rašeliniště 1 km V od obce, 48°50'N, 13°55'E, asi 730 m n. m., 16.VI.1997, 1 ♀,

Obr. 1. *Hybomitra tarandina* z lokality Nové Hamry. Foto: Robert Vlk.

Fig. 1. *Hybomitra tarandina* from the locality Nové Hamry. Photo: Robert Vlk.

M. Barták leg., det. et coll. Rozšíření v České republice viz Obr. 2.

VÝSLEDKY A DISKUZE

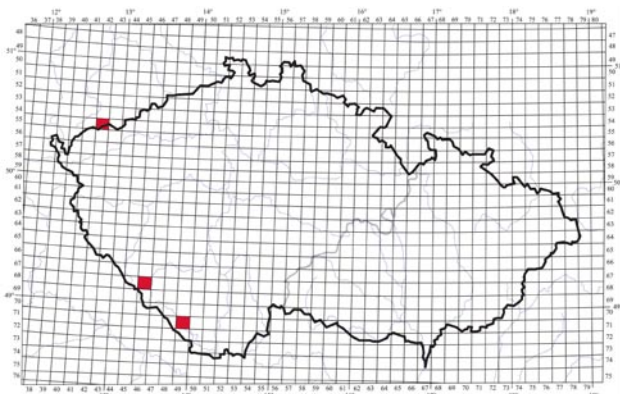
Hybomitra tarandina (Linnaeus, 1758) je severoevropský a sibiřský tajgový druh, široce rozšířený od Skandinávie přes Sibiř na Dálný východ a do Japonska, s centrem rozšíření v severní Evropě a Asii (CHVÁLA et al. 1972). Za jižní hranici souvislého rozšíření lze považovat výskyt v Lotyšsku (KARPA 2008), Litvě (PAKALNIŠKIS et al. 2006), Estonsku (REMM 1953), severním Polsku (TROJAN 1979) a na severu Německa v Meklenbursku-Předním Pomořansku (JEREMIES 1982). Druh *H. tarandina* dosud nebyl zjištěn v Dánsku (PETERSEN & LYNEBORG 2001). Ve střední Evropě se vyskytuje vzácně a byl dosud zjištěn v Duryňském lese (JEREMIES 1982), na několika lokalitách v severním Bavorsku (SCHACHT 1979, 1992, 1994, 2010) a v rakouských spolkových zemích Vorarlbersko, Dolní Rakousy a Štýrsko (MALLY 1989).

Zajímavé je, že *H. tarandina* schází ve Švýcarsku (SCHACHT 1998) i v severní Itálii (ITALIAN MINISTRY OF ENVIRONMENT 2003), takže výskyt v Alpách je fragmentovaný a jižní hranici tvoří rašeliniště Rakouska (MALLY 1989).

Nálezy z Krušných hor a Šumavy doplňují celkový obraz rozšíření *H. tarandina* v Evropě a potvrzují předpoklad CHVÁLY (1980), v jehož práci je tento druh uveden jako pravděpodobný, s výskytem „v západních a severních oblastech státu“.

ZÁVĚRY

Druh *Hybomitra tarandina* byl zjištěn na Šumavě a v Krušných horách. V obou pohořích se jedná o nálezy z rašelinišť, podobně jako v přilehlé části Bavorska (SCHACHT 1979, 1992) nebo v Meklenbursku-Předním Pomořansku (JEREMIES 1982). Na okraji areálu se zjevně jedná o druh s montánním výskytem

Obr. 2. Současné rozšíření *Hybomitra tarandina* v České republice.

Fig. 2. Recent distribution of *Hybomitra tarandina* in the Czech Republic.

a výskytem vázaným na rašeliniště. Ve světle těchto znalostí, kromě dalších lokalit v Krušných horách a na Šumavě, nelze v návaznosti na lokality v Bavorsku a Rakousku vyloučit výskyt *H. tarandina* na rašeliništích v centrální části Slavkovského lesa, případně i na rašeliništích Třeboňské pánve. V Krkonoších tento druh nebyl dosud nalezen ani recentním výzkumem (JEŽEK et al. 2012). Nálezy v Jizerských nebo Orlických horách se nedají zcela vyloučit, ale s ohledem na fakt, že z přilehlé poloviny Polska není druh *H. tarandina* znám (TROJAN 1979), se k této možnosti stavíme spíše skepticky.

PODĚKOVÁNÍ

Naše díky patří J. Ježkovi a M. Tkočovi (Národní muzeum Praha) za poskytnutí údajů k jedinci ze sbírek muzea.

LITERATURA

- CHVÁLA M. 1980: Tabanidae, pp. 282–390. – In: CHVÁLA M. (ed.): Krevsající mouchy a střechci. Fauna ČSSR, Vol. 22. – Academia, Praha, 538 pp.
- CHVÁLA M. 2009: Tabanidae Latreille, 1802. – In: JEDLIČKA L., KÚDELA M. & STLOUKALOVÁ V. (eds): Checklist of Diptera of the Czech Republic and Slovakia. – Electronic version 2. <http://zoology.fns.uniba.sk/diptera2009> (navštíveno 8.8.2013)
- CHVÁLA M., LYNEBORG L. & MOUCHA J. 1972: The horse flies of Europe (Diptera, Tabanidae). – Entomological Society of Copenhagen, Copenhagen, 499 pp.
- ITALIAN MINISTRY OF ENVIRONMENT (ed.) 2003: Checklist of the species of the Italian fauna, Electronic version 2.0. <http://www.faunaitalia.it/checklist/> (navštíveno 8.8.2013)
- JEREMIES M. 1982: Beitrag zur Tabaniden-Fauna der DDR (Diptera). – Entomologische Nachrichten und Berichte, 26: 8–13.
- JEŽEK J. 1992: Revision of collections of horse flies (Diptera, Tabanidae) – faunistics, additions, grid-mapping, new records (part I). – Časopis Národního muzea, řada přírodovědná, 160: 112–114.
- JEŽEK J. & BARTÁK M. 2005: Tabanidae (ovádovití), pp. 276–277. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- JEŽEK J. & OMELKOVÁ M. 2012: Horse flies (Diptera: Tabanidae) of the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and Biosphere Reserve (Czech Republic). – In: MALENOVSKÝ I., KMENT P. & KONVIČKA O. (eds): Species inventories of selected insect groups in the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and Biosphere Reserve (Czech Republic). – Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae (Brno), 96(2) (2011): 803–817.
- JEŽEK J., BARTÁK M., VANĚK J. & KUBÍK Š. 2012: Ovádovití (Diptera, Tabanidae) české části Krkonoš. – Opera Corcontica, 49(1): 173–180.
- KARPA A. 2008: Catalogue of latvian flies (Diptera: Bra-

- chycera). – *Latvijas entomologs*, 46: 4–43.
- MALLY M. 1989: *Catalogus Faunae Austriae*, Teil XIX k: *Diptera: Tabanidae*. – Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 54 pp.
- OLSUFJEV N.G. 1977: *Fauna SSSR, nasekomye dvukrylye, tom VII. Slepni, semejstvo Tabanidae* [Fauna of the Soviet Union, two-winged insects, tom VII. Horse flies, family Tabanidae]. – Nauka, Leningrad, 435 pp.
- PAKALNIŠKIS S., BERNOTIENĖ R., LUTOVINOVAS E., PETRAŠIUNAS A., PODĖNAS S., RIMŠAITĖ M., SAETHER O.A. & SPUNGIS V. 2006: Checklist of Lithuanian Diptera. – *Naujos ir retos Lietuvos vabzdžių rūšys. Pranešimai ir aprašymai. 18 tomas (New and rare for Lithuania insect species. Records and descriptions. Volume 18)*: 16–124.
- PETERSEN F.T. & LYNEBORG L. 2001: *Tabanidae*, p. 177. – In: PETERSEN F.T. & MEIER X. (eds): *A preliminary list of the Diptera of Denmark*. – *Steenstrupia*, 26: 1–276.
- REMM H. 1953: *Eesti NSV Parmasled (Tabanidae)* [Horse flies of Estonia (Tabanidae)]. – *Juhend Vaatlusteks, kogumiseks ja määramiseks Abiks Loodusevaat, Tartu*, 13: 1–28.
- SCHACHT W. 1979: *Die Bremsen-Fauna des Murnauer Mooses, Oberbayern (Dipt., Tabanidae)*. – *Nachrichtenblatt der Bayerischen Entomologen*, 28(2): 22–23.
- SCHACHT W. 1992: *Fliegen aus dem Schluifelder Moos, Ober-Bayern. Erste Liste (Diptera: Stratiomyidae, Tabanidae, Rhagionidae, Leptogastridae, Asilidae, Syrphidae)*. – *Entomofauna (Zeitschrift für Entomologie)*, 13(13): 233–242.
- SCHACHT W. 1994: *Zweiflügler aus Bayern V (Diptera: Coenomyiidae, Xylophagidae, Xylomyiidae, Tabanidae, Athericidae, Rhagionidae)*. – *Entomofauna (Zeitschrift für Entomologie)*, 15(46): 521–534.
- SCHACHT W. 1998: *Tabanidae*, pp. 163–167. – In: MERZ B., BÄCHLI G., HAENNI J.P. & GONSETH Y.: *Diptera Checklist*. – *Fauna Helvetica* 1: 1–369.
- SCHACHT W. 2010: *Katalog der Zweiflügler (Mücken und Fliegen) Bayerns. Familienliste – Artenliste – Literaturverzeichnis – Bestimmungsliteratur (Insecta: Diptera)*. – <http://www.zsm.mwn.de/dip/DiptBayKat.pdf>, 76 pp. (navštíveno 8.8.2013)
- TROJAN P. 1979: *Tabanidae – ślepaki (Insecta: Diptera)*. *Fauna Polski, tom 8. [Tabanidae – horse flies (Insecta: Diptera). Fauna of Poland. Volume 8]*. – Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa, 309 pp.